

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Taide- ja kulttuurikasvatus päiväkodissa

Halen, Elisa

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Taide- ja kulttuurikasvatus päiväkodissa

Elisa Halen
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Elisa Halen

Taide- ja kulttuurikasvatus päiväkodissa

Vuosi 2017 Sivumäärä 40

Taide- ja kulttuurikasvatus ovat osa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Niiden tulisi olla myös osa jokaisen varhaiskasvatuksessa olevan lapsen arkea. Tätä painotetaan myös uudessa elokuussa 2017 voimaan tulevassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tämän opinnäytetyön aikana selvitettiin, miten taide- ja kulttuurikasvatus näkyvät päiväkodissa vanhempien mielestä.

Opinnäytetyön aikana toteutettiin kysely Uudenmaan alueen lapsiperheiden vanhemmille. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää heidän ajatuksensa sekä odotuksensa taide- ja kulttuurikasvatuksesta päiväkodissa. Vastaaajajoukko muodostui sattumanvaraisesti. Otoksen kokoon tai vastaajien taustoihin ei tehty kyselyssä rajoituksia ja vastaaajajoukon koko jätettiin kyselyn alussa avoimeksi.

Tutkimusnäkökulma oli laadullinen kyselytutkimus. Vastajat jakaantuivat eri puolille Uutta maata. Kyselylomakkeessa käytettiin Likert-asteikkoa ja avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset analysointiin sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tuloksina voidaan todeta, että taide- ja kulttuurikasvatus vaihtelevat laajasti päiväkodin sijainnin sekä henkilökunnan kiinnostuksen ja osaamisen mukaan. Aineistosta nousi esiin myös monikulttuurisuuden huomioiminen sekä henkilökunnan motivaatio toiminnan järjestämiseen.

Vanhempien kommentteista nousi esiin toive monipuolisen taide- ja kulttuurikasvatuksen järjestämisestä. Toiveena nousi esiin myös kestävä kehityksen ajattelu toiminnassa. Lisäksi vanhemmat toivoivat lähiympäristön tai ulkopuolisten vierailijoiden hyödyntämistä laajemmin päiväkodin arjessa. Yhtenä tärkeänä asiana vastauksissa nousi esiin myös kasvattajan aito läsnäolo sekä tapakasvatuksen huomiointi kaikissa arjen tilanteissa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, taidekasvatus, kulttuurikasvatus, osallisuus

Elisa Halen

Arts and Culture education in early childhood education

Year	2017	Pages	40
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to find out how arts and culture education shows in early childhood education. The purpose of the thesis was also to find out how parents see that kind of education and what are their expectations about it.

Arts and culture education are parts of the early childhood education thesis. However those emphases are dependent on the day-care centres. Every child should have equal chances to learn. Art in this thesis means all creative methods which can be used with children. Culture education is limited to the children's own culture and main culture of the country.

Part of this thesis is a qualitative survey and parents had a chance to tell their hopes for arts and culture education. Some of the parents had various experiences about arts and culture education. Others hoped that children would have a more versatile education in day-care centres.

Parents thoughts were collected with a questionnaire which was in the internet. The survey was advertised in some Facebook groups and pages. All the parents whose answers are in this thesis lived in Uusimaa. A limitation relating to the area of answers was made because of the resources of the thesis.

The thesis results were that quality of arts and culture are based on the educator's motives and interest in such Arts methods. The parents were hoping that educators would use those methods equally. They also said how well or not well those methods were used in their child's day-care centres. Some of the answers were hoping that forestry would be in a bigger position in a normal day-care day. Others hoped for more visiting theatres and ways of education.

Keywords: day care, art, culture, participation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Varhaiskasvatussuunnitelma	7
3	Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa	8
3.1	Taidekasvatus.....	8
3.1.1	Taidekasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa	9
3.1.2	Taidekasvatus päiväkodin arjessa	10
3.2	Kulttuurikasvatus.....	11
3.2.1	Kulttuurikasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa.....	12
3.2.2	Kulttuurikasvatus päiväkodin arjessa	12
3.3	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	13
4	Taide- ja kulttuurikasvatuksen merkitys lapselle	13
4.1	Taide- ja kulttuurikasvatus lapsen kehitysvaiheissa	14
4.2	Taide- ja kulttuurikasvatuksen vaikutus lapsen tulevaisuuteen	15
5	Aiemmat tutkimukset aiheesta	16
6	Työn tarkoitus ja tavoite	16
7	Tutkimusmenetelmä.....	17
8	Tulokset vanhempien mielipiteistä	18
8.1	Päiväkodin taidekasvatus vanhempien kertomana	20
8.2	Kulttuurikasvatus vanhempien mielestä	22
8.3	Kehittämistoiveita	26
9	Johtopäätökset	28
10	Pohdinta	29
	Lähteet	31
	Liitteet.....	35

1 Johdanto

Taide- ja kulttuurikasvatus kuuluvat varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittuihin toiminnan osa-alueisiin. Näiden toteuttaminen varhaiskasvatuksen arjessa on kasvattajien vastuulla. Erilaisiin painotuksiin erikoistuneet päiväkodit tarjoavat tiettyyn osa-alueeseen syventynyttä tietoa, mutta niin sanotut kunnalliset tai yleistä varhaiskasvatusta tarjoavat päiväkodit ovat kuitenkin myös velvoitettuja tarjoamaan monipuolista varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2016, 8.)

Lapsilähtöisyyden huomioiminen ja lapsen osallisuuden korostaminen on kirjattu elokuussa 2017 voimaantulevaan valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Näiden näkyminen päiväkodin arjessa ja lapsen sekä hänen huoltajansa toiveiden kuunteleminen tulisi olla tämän jälkeen arkipäivää. (Opetushallitus 2016, 8-9.)

Taidekasvatuksella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä lapsen mahdollisuutta kokea uusia elämyksiä tai oppia erilaisin taiteen keinoin. Erilaisia taidemuotoja voivat olla kuvataide, sanataide, musiikki, lastenkirjallisuus, nukketeatteri, teatteri, tanssi, draama, kädentaidot, kuvataide, kirjallisuus tai muu luova toiminta. Toiminnassa voi olla samaan aikaan läsnä myös useampi taidemuoto. Kulttuurikasvatus on rajattu opinnäytetyössä lapsen mahdollisuuteen kokea lastenkulttuuria, erilaisten taidemuotojen, tapahtumien tai lasten omien esitysten kautta. Lisäksi valtaväestön tai lapsen oman perhetaustan kannalta oleelliset tapahtumat, tapakasvatus ja suvaitsevaisuuskasvatus muodostavat tässä opinnäytetyössä käsitteen kulttuurikasvatus.

Lapsen kehitystä ja tulevaisuutta varten tähän opinnäytetyöhön on kuvattu myös erilaisten taidemuotojen mahdollisuuksia ja niiden antamaa tukea kehitykselle. Kaikki taidemuodot auttavat lasta kehittämään itseään ja taitojaan. Varhaiskasvatuksen arjessa ovatkin käytössä laajasti eri taidemuodot. Lisäksi osa taidemuodoista on lapsen kannalta mahdollisia toteuttaa myös itse ilman materiaa tai ennakkovalmisteluja. Liike ja luovuus nousevat lapsesta spontaani, jolloin erilaiset ilmaisutavat ovat lapselle luonnollisia kommunikointikeinoja (Räsänen 2008,55.) Hän myös tutkii ympäristöään ja luo siihen yhteyttä käyttämällä eri aistejaan (Russell-Bowie 2012,5).

Tässä opinnäytetyössä avataan tarkemmin valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa taide- ja kulttuurikasvatuksen sekä osallisuuden osalta. Opinnäytetyöskentelyssä on selvitetty sattumanvaraisen näytteen avulla vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksen taide- ja kulttuurikasvatuksesta tällä hetkellä.

Opinnäytetyön aihe nousi esiin omista havainnoistani varhaiskasvatuksen arjesta. Työskentelyn alkaessa pohdin itse, kuinka tietoisia vanhemmat ovat päiväkotipäivän toiminnasta. Vanhempien toiveet oman lapsensa kasvatuksen osalta vaikuttavat kuitenkin päiväkodin arkeen.

2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatus kuuluu osana suomalaiseen koulujärjestelmään. Se on tärkeä vaihe alle kouluikäisen lapsen kasvun sekä oppimisen ajanjaksona. Suomalainen varhaiskasvatus noudattaa toiminnassaan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen kuuluu Opetushallitukselle ja pohjautuu varhaiskasvatukseen lakiin. Lain tarkoituksena on säätää lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteet. Tämä yhdenmukaistaa lasten saamaa tukea ja opetusta sekä luo jokaiselle lapselle tasavertaiset lähtökohdat tulevaan koulumaailmaan. Varhaiskasvatussuunnitelma on kaikille varhaiskasvatusta tuottaville kunnille ja kuntayhtymille suunnattu suunnitelma, minkä perusteella he voivat laatia alueelliset ja yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lisäksi näiden pohjalta laaditaan myös lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Opetushallitus 2016, 8.)

Opetushallituksen laatiman Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Näiden avulla taataan laadukas sekä yhdenvertainen varhaiskasvatus koko maahan. Suunnitelma on uudistettu 2016 ja se otetaan virallisesti käyttöön elokuuhun 2017 mennessä. Uudistuksen taustalla ovat toimintaympäristöjen muutokset ja niiden kehittyminen. Uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatuksen todetaan olevan suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, missä painottuu erityisesti pedagogiikka. Lisäksi tässä asiakirjassa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeiset tavoitteet sekä sisällöt, yhteistyö varhaiskasvatuksen sekä lapsen huoltajan välillä. Päävastuu lapsen kasvatuksesta on kuitenkin hänen huoltajallaan. Varhaiskasvatuksen avulla tuetaan ja täydennetään huoltajien tekemään kasvatustyötä. Sen lisäksi se vastaa osaltaan myös lasten hyvinvoinnista. Myös moniammatillinen yhteistyö sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöt käsitellään suunnitelman perusteissa. (Opetushallitus 2016, 8-9.)

Kyseisessä suunnitelmassa määritetään varhaiskasvatuksen muodostuvan kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Näistä kasvatuksessa pyritään tarjoamaan lapselle näkemys arvoista, kulttuurista sekä yleisesti käytössä olevista toimintatavoista eri tilanteissa. Kaiken toiminnan tulee olla monipuolista ja kasvattajan sekä lapsen välillä tulee olla aitoa vuorovaikutusta. (Opetushallitus 2016, 21.)

3 Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa

Kulttuuri- ja taidekasvatus ovat esteettisen kasvatuksen lisäksi olennaisia painotuksia varhaiskasvatuksessa. Nämä toteutuvat luontevasti tavoitteellisissa toimintatuokioissa, joissa voidaan käyttää kuvataidetta, musiikkia, käsityötä, lastenkirjallisuutta, tanssia tai draamakasvatusta. Toimintatuokioiden lisäksi nämä nousevat luontevasti esiin myös päiväkodin muissa tilanteissa, kuten käyttämällä loruja pukemistilanteessa tai lasten leikkiessä. Kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa ja tukea lasta ihmettelemään sekä havainnoimaan ympäristöään. Lapsi uskaltaa myös toteuttaa itseään ja tutkii ympäröivää maailmaa tutustuen samalla omaan kulttuuriinsa. Päivähoitolain mukaan varhaiskasvatukseen kuuluu kasvatus kulttuurin välittäjänä, tätä tehtävää toteuttavat varhaiskasvattajat muun muassa kulttuuristen tehtävien kautta. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10.)

Lapsilähtöisyyden tulisi olla jokaisessa päiväkodissa itsestäänselvyys ja aikuiskeskeisen kasvatuksen näkyminen olisi pienimuotoista. Varhaiskasvatuksessa lapsi on tärkein, jolloin aikuisen rooli on olla mahdollistaja, suunnannäyttävä ja lapsen turvallisuuden varmistaja. Toiminnan tulisi olla suunnattu lapselle ja hänen kehityksensä sekä taitonsa huomioon ottaen. Aikuisen tulee kuitenkin tiedostaa oma roolinsa, jolloin hän antaa myös lapselle mahdollisuuden olla lapsi. (Kalliala 3008,19-20.)

Lapselle tulee tarjota sekä virikkeellinen, että myös omat ideat sekä rauhoittumisen mahdollistava fyysinen toimintaympäristö. Pedagogisen toimintaympäristön tulee olla lasta kuuleva, monipuolinen ja lapsen tasoinen kokonaisuus. Toiminnalle asetettujen tavoitteiden tulisi olla lapsen saavutettavissa. (Koivunen, 2009, 179-181.) Lapsen oma esteettinen maailma rakentuu kokeilemalla ja tekemällä itse. Kasvattajan ei tulekaan liikaa ohjailla erilaisten mallien tai oman tekemisensä avulla esimerkiksi symmetristen teosten tekemistä. Lapselle erilaiset lopputulokset antavat mahdollisuuden pohtia myös hänen omaa kauneuskäsitystään ja valmiin työn sopivuutta tähän mielipiteeseen. (Rossi-Horto, Mehtonen & Heinonen 2012, 10.)

3.1 Taidekasvatus

Taide tarjoaa lapsille kielen, minkä avulla he voivat ilmaista itselleen tärkeitä asioita muille. Taiteellisen toiminnan avulla lapsi voi ymmärtää myös ympäristöään. Oman ympäristön lisäksi myös koko maailman näkeminen mahdollistuu. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 11.) Lapsi voi myös taiteen avulla tuoda esiin omat arvonsa ja tunteensa. Taide ei vaikuta pelkästään lapsen henkiseen kehitykseen, vaan tarjoaa mahdollisuuden myös motoristen, sosiaalisten ja tunnetaitojen harjoitteluun. (Russell-Bowie 2012, 5.)

Taidekasvatukseen nähdään kuuluvan kaikki erilaiset ilmaisun ja taiteen tekemisen muodot. Näitä ovat muun muassa kuvallinen, sanallinen, esittävä tai muulla tavoin esiin tuotu taide.

Käsite on laaja ja monimuotoinen, sillä toiminta pitää sisällään myös ajatuksen kokemuksesta ja oppimisesta. Erilaisia menetelmiä käytetään päiväkodin puolella integroidusti, jolloin ne myös täydentävät toisiaan. (Ruokonen & Rusanen 2009, 12-13.) Erilaisten taidemenetelmien avulla lapsi rakentaa itsetuntoaan (Russell-Bowie 2012, 25). Taiteessa on myös vahvasti mukana tekemisen lisäksi kokeminen ja kehittäminen. Kasvattajan tulee nähdä koko prosessin hyöty ja vaikutus lapseen. (UNESCO 2006, 11.)

Taiteesta puhuttaessa käytetään yleensä termejä soveltavat ja välineelliset tehtävät, sillä taide sekä visuaalinen kulttuuri toimivat monin eri tavoin ihmisen kehityksessä ja elämässä. Sen avulla voi lapsi rakentaa oma persoonallista sekä sosiaalista identiteettiä kokeilevasti. Ne voivat tukea myös kommunikointia kuvallisen viestinnän avulla, mikä edistää myös ihmisten välistä kanssakäymistä. Näiden lisäksi taide vaikuttaa myös ihmisen hyvinvointiin. (Rusanen ym. 2014, 17.)

Varhaiskasvatuksessa on käytössä erilaisia painotuksia. Yksi näistä on Italiasta lähtöisin oleva Reggio Emilia - pedagogiikka, missä lapsella nähdään olevan sata kieltä. Jokaista lasta pidetään uniikkina, voimakkaana ja uuden oppijana. Lapsen nähdään kokevan ympäristönsä useilla eri tavoilla. (Miller & Pound 2011, 9; Suomen Reggio Emilia- yhdistys 2017.)

Lasten oikeuksien sopimuksessa kuvataan lapsen oikeutta ilmaista oma mielipiteensä häneen liittyvissä asioissa. Lapsi voi ilmaista mielipiteensä esimerkiksi taiteen avulla. Lisäksi lapsella on oikeus turvattuun elämään. Häntä tulee suojella kaikelta sellaiselta, mikä vaarantaisi hänen kehityksensä. Lähiympäristön uutisten ja markkinoinnin takia lapselle tulisikin opettaa esimerkiksi medialukutaitoa. Lapselle valmiiksi tarjotun kulttuurin lisäksi on olemassa vielä lasten oma kulttuuri. Tämä muodostuu lasten tuottamista toiminnoista, joita he jakavat vuorovaikutuksessa oman vertaisryhmän kanssa. (Rusanen ym. 2014, 21.)

3.1.1 Taidekasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa taidekasvatuksen kuvataan toteutuvan erilaisiin ilmaisu- ja taidemuotoihin tutustumisessa. Kasvattajien tehtävänä on tutustuttaa ja tukea lasta erilaisiin ilmaisumuotoihin ja niiden käyttämiseen. Kirjallisuuden osalta suunnitelmassa todetaan, että lasten kanssa käytetyn kirjallisuuden tulee olla monipuolista lastenkirjallisuutta ja heidän omaa mielikuvitustaan sekä sen käyttöä tulee tukea. (Opetushallitus 2016,41.)

Taidekasvatuksen tulisi sisältää sekä suunniteltua, että spontaania toimintaa. Näin voidaan yhdessä lasten kanssa tutkia ja ihmetellä erilaisia ilmaisumuotoja. Erilaisten visuaalisten toimintojen käyttäminen, lapsen luovuuden tukeminen ja dokumentoinnin tulee olla osa taidekasvatusta. Lapsen tulee saada mahdollisuus luoda kuvia erilaisin menetelmin ja välinein. (Opetushallitus 2016, 42.)

3.1.2 Taidekasvatus päiväkodin arjessa

Lapsi oppii vertaisryhmän sekä kasvattajiensa tuella käyttämään luovuutta tilassa. Puhutteleva ja toiminnan mahdollistava ympäristö tukee lapsen kehitystä. Se toimii myös yhtenä kasvattajana vertaisryhmän ja aikuisten ohella. Välineiden esillä olo, materiaalin laadukkuus ja erilaiset valmiit materiaalit kuten kirjallisuus, voivat auttaa lasta luomaan uutta sekä käyttämään mielikuvitustaan. Päiväkodissa voidaan myös hyödyntää lähiympäristöä ja sen tuomia mahdollisuuksia, jotta lapsille voitaisiin luoda monipuolinen oppimisympäristö. (Rusanen ym. 2014,64.) Ulkopuolisten vierailijoiden avulla kasvattajat voivat saada uusia ideoita työhönsä. Vierailijat myös tuovat toimintaan oman asiantuntijuutensa. (UNESCO 2006, 12.)

Kierrätysmateriaalien käyttö on tarpeen varhaiskasvatuksessa ja se opettaa myös lapselle ekologista ajattelua. Näiden materiaalien käyttö ei kuitenkaan pitäisi olla mukana kaikessa tekemisessä, sillä tällöin lapsi ei saa kokemusta laadukkaasta materiaalin ja työvälineen yhdistämisestä. (Yliverronen, Rönkkö & Korhonen 2010, 106-107.)

Taidekasvatus ja erityisesti kädentaitojen harjoittaminen vaativat kasvattajan tekemiä ennakoivaltimisteluja. Lisäksi erilaisten työvälineiden käyttö vaatii aikuisen valvontaa. Lapsen tulisi kuitenkin saada mahdollisimman laaja kuva koko kädentaitojen prosessista erityisesti teknisten ja motoristen taitojen harjoittelusta. Tällöin lapsi voi ymmärtää valmiin tuotoksen eri työvaiheet. (Yliverronen ym. 2010, 104-105.) Erityisesti kuvataidekasvatuksessa tulisi huomioida toiminnan eri vaiheet. Johdonmukaisuus ja selkeys toiminnassa auttavat lasta motivoitumaan sekä keskittymään itse toimintaan. Tärkeää on huomioida aloituksessa ne keinot, joilla lapsi voi ymmärtää tulevan toiminnan ja tarttua kiinni ideaan. (Rusanen ym. 2014, 62-63.)

Toiminnan teemojen valinnassa tulisi kuunnella lasta. Myös lasta havainnoimalla voidaan nostaa esiin häntä kiinnostavia teemoja. Näin kasvattaja voisi edistää lapsen tasapainoista kehitystä ja luoda lasta kiinnostavia toimintamuotoja. Toiminnan tavoitteet tulisi laatia lapsen mielenkiinnon mukaan sekä hänen osaamisensa kannalta saavutettaviksi. Toiminnassa tulisi huomioida monipuolinen ryhmä, mutta tarpeen tullen ryhmäjakoja tulisi voida muuttaa. Näin toiminta palvelisi kaikkia osallistujia. (Rusanen ym. 2014, 62-63.)

Yksilöllinen ohjaus, lapsen huomiointi, kannustus sekä erilaisuuden ja luovuuden arvostaminen antavat lapselle positiivista rohkaisua. Erilaisten toimintojen yhteen saattaminen ja niiden keskinäisen juonen löytäminen ovat osa kasvattajan työtä. Dokumentoinnille ja toiminnan uudelleen suunnittelulle on paikkansa esimerkiksi koko vuoden kestävässä teemoissa. (Rusanen ym. 2014, 62-63.) Teemojen käytössä tulee kuitenkin varoa pelkkien juhlapyhien huomiointista suunnittelun pohjana. Tämän tyyppisessä suunnittelussa noudatetaan varovaisesti vain

kulttuurin ja kalenterin esittämiä raameja, eivätkä lasten ideat nouse toiminnan suunnittelussa esille. (Yliverronen ym. 2010, 108.)

Kasvattajan tehtävänä on myös määritellä ryhmän koko. Joidenkin hienomotoristen taitojen harjoittelussa yksilöllinen ohjaus on tärkeämpää kuin suuri ryhmäkoko. Tällainen tilanne on esimerkiksi saksien käytön opettelussa. Yhdessä maalaaminen onnistuu suuremmankin ryhmän kanssa ja opettaa lapsia odottamaan omaa vuoroaan. (Rusanen ym. 2014, 62-63.)

3.2 Kulttuurikasvatus

Ruokonen ja Rusanen kuvaavat myös, että lastenkulttuurin linjaukset vaikuttavat varhaiskasvatukseen ja sen sisältämiin kulttuurisiin tehtäviin. Kasvatuksessa tulee olla mukana yhteiskunnallinen ulottuvuus eli lapsi kasvaa demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi kulttuuriset lähtökohdat huomioiden. Tässä on heidän mukaansa haastetta siinä, että lapsen tulee kyetä ymmärtämään oma kulttuuri-identiteettinsä ja kulttuurien moninaisuus. Hänellä tulee olla mahdollisuus omaan kulttuuriseen tilaan sekä yhteisöön, mikä tarkoittaa esimerkiksi lastenkulttuuria. Kasvattaja pystyy tukemaan ja opettamaan lasta parhaiten, kun hän itse kehittää kulttuurista lukutaitoa eli kulttuurin lähtökohtien ja instituutioiden tuntemusta. (Ruokonen ja Rusanen 2009, 11.)

Päiväkodeissa kulttuuriin kasvamisen tulisi olla kaikille lapsille tasavertaista ja mahdollisuus siihen tulisi tarjota automaattisesti. Se, miten lapsi omaksuu oman kulttuurisen perinteen, on kiinni lapsen kotiympäristöstä ja kodin tuesta kulttuuriseen sosiaalistumiseen. Myös se, miten paljon ja millaista kulttuuria lapselle tarjotaan sekä mahdollistetaan, vaikuttaa tähän. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen tulee muistaa aikuisten mahdollisuus tuottaa lastenkulttuuria, lapsen kulttuurin kontrollointi, organisointi ja oman kulttuurin näkyväksi tekeminen. Vaikka lasten kulttuuri on lapsille suunnattua, on sen toteuttamisessa mukana aikuiset. (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.)

Vuorovaikutuksen avulla lapsen ja kasvattajan on mahdollista luoda yhteistä kulttuuria. Lapset voivat myös keskenään luoda omaa kulttuuria, jolloin puhutaan vertaisryhmäkulttuurista. Aikuisten tuottaman kulttuurin ymmärtäminen tuodaan lasten osalta esiin ajatuksina, lauluina tai suullisena kerrontana. Näitä voi tulla esiin myös leikkeihin, kädentöihin, ilmaisullisiin, kuvallisiin tai liikunnalliseen tekemiseen. (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.)

Kun puhutaan lastenkulttuurista, voidaan se Rusanen ym. mukaan jakaa aikuisten tuottamaan lasten kulttuuriin, lasten omaan kulttuuriin sekä aikuisten ja lasten yhdessä tekemään kulttuuriin. Lapsi nähdään usein vain kulttuurin toiminnan kohteena, erityisesti aikuisten tuottamassa lastenkulttuurissa. (Rusanen ym. 2014, 21.)

3.2.1 Kulttuurikasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää myös luvun varhaiskasvatuksessa olevasta kulttuurikasvatuksesta. Suunnitelma korostaa kulttuurikasvatuksen olevan sekä eri kulttuureihin, että käytöstapoihin ja erilaisiin tilanteisiin tutustumista. Keskeisessä asemassa ovat kasvattajien esimerkki ja avoin vuorovaikutus lasten sekä aikuisten ja lasten kesken. (Opetushallitus 2016, 22-23.)

Opetushallitus (2016, 30.) määrittelee varhaiskasvatussuunnitelmassa kulttuurien moninaisuuden olevan tärkeä seikka nykypäivän sekä tulevaisuuden varhaiskasvatuksessa. Riippumatta lapsen perhetaustasta, hänellä on perusoikeus oman kulttuurinsa, uskontonsa, katsomukseensa ja kielensä oppimiseen. Tämän lisäksi kaikessa toiminnassa hyödynnetään suomalaisen kulttuuriperinnön ja kielen moninaisuutta.

3.2.2 Kulttuurikasvatus päiväkodin arjessa

Kulttuurikasvatuksen nähdään olevan sekä kodin, että varhaiskasvatuksen asia. Ensisijaisesti esimerkiksi lähiympäristöön ja käytöstapoihin tutustuminen tulisi olla perheessä opittua. Varhaiskasvatuksen tulee vain täydentää ja tukea vanhempien kasvatustyötä. Ympäristön näkeminen osana omaa kulttuuria, luo lapselle mahdollisuuden nähdä itsensä osana jotakin suurempaa. (Mäenpää 2010, 221.)

Monikulttuurisuuden näkyminen päiväkodeissa on osa nykypäivää. Jokaisella lapsella on kuitenkin oma perhe-kulttuuri, mikä voi poiketa valtaväestön sekä päiväkodin kasvattajien omista perhe-kulttuureista. Eroavaisuuksien näkeminen ja huomiointi ovat osa kasvattajien työtä. Kasvattaja ei voi olettaa jokaisen perheen olevan esimerkiksi hyvin toimeen tuleva ydinperhe. (Koivunen 2009, 186.)

Kulttuurikasvatus voidaan ajatella tarkoittavan sekä lapsen kotikulttuuria, että päiväkodin arjessa ja eri toiminnoissa esiin tulevia kulttuurimuotoja. Erilaiset perhetaustat asettavat lapset kulttuurin osalta erilaisiin asemiin, jolloin päiväkodissa tulisi luoda yhdenvertainen linjaus kulttuurin sekä oman, että toisen esiintuomiseen. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10-11.)

Lapsen tulee voida nähdä yhteys kulttuurin historian ja uudistumisen välillä. Ympäristön ja lapsen oman kulttuurin historian sekä uusien ideoiden avulla kulttuuri kehittyy ja pysyy mukana nykyajassa. Historiallisten tapahtumien näkeminen auttaa lasta myös ymmärtämään perinteiden säilyttämisen tärkeyden. (Yliverronen ym. 2010, 106.) Näin lapsi voi itse luoda itselleen omaa arvomaailmaansa sekä ymmärtää paikkaansa yhteiskunnassa. Tämän tulee tapahtua myös globaalilla asteikolla, jolloin lapsi voi ymmärtää hänen yhteytensä laajemmin ympäröivään maailmaan. (Rönkkö, Heino-Fihlman & Aerila 2010, 129.) Lapsella tulee olla myös

mahdollisuus tuntea kuuluvansa johonkin kulttuuriin. Tämän takia lapsen omaa kulttuuria tulisi myös tukea arjessa. (Pääjoki 2016,121.)

3.3 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Opetushallituksen (2016,8.) toteuttama uusittu varhaiskasvatussuunnitelma astuu voimaan 2017. Tässä varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan niin lapsen, kuin myös vanhempien mahdollisuutta osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen sekä toiminnan suunnitteluun. Lisäksi suunnitelmassa korostetaan aktiivisen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien saamisen luovan pohjaa lapsen kehitykselle ja myöhemmin hänen tulevaisuuteensa. Lapsen oikeuksiin kuuluu myös oikeus tulla kuulluksi sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. (Opetushallitus 2016,18.)

Kasvattajan tulee luoda mahdollisuus osallisuuteen. Iloinen ja turvaa luova asenne lapsen ideoita kohtaan auttaa lasta ilmaisemaan mielipiteensä. Kaiken toiminnan ei tule kuitenkaan olla lapsen keksimää, vaan kasvattajan tulee tehdä lopullinen päätös toiminnasta. (Leinonen 2014,20-22.) Varhaiskasvatuksessa lapsi nähdään yhä useammin aktiivisena osapuolena. Hän ei ole pelkästään toiminnan kohde vaan myös hänen ideansa ja mielipiteensä otetaan toiminnassa huomioon. (Turja 2016, 43.)

Lapselle tulee taata arvostava kohtaaminen, kuuntelu ja ideoiden huomiointi. Hänellä tulee olla mahdollisuus suunnitella toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Yhteisten sääntöjen noudattaminen on osa osallistumista ja mahdollisuutta päätöksentekoon. (Opetushallitus 2016,18.) Aikuisen tulee huomioida lasten osallisuus toiminnassa. Lapsen tapa ajatella, toimia ja kommunikoida, ovat kasvattajan havainnoinnin ja kehittämisen kohteina. Tasavertaisen vuorovaikutuksen avulla lapsi voi tuoda esiin omat ideansa. Kuuntelu ja kunnioitus ovat kasvattajan velvollisuudet lasten kanssa toimiessa. (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.)

4 Taide- ja kulttuurikasvatuksen merkitys lapselle

Varhaiskasvatusta ja lasten kasvua on tutkittu runsaasti. Yksi tällainen tutkimus oli orientatioprojekti, missä lapsia muun muassa havainnointiin. Tässä oli mukana 47 suomalaisia päiväkotia eri puolilta maata. Projektin aikana voitiin aineiston perusteella päätellä, että yksivuotias lapsi ei vielä leiki paljoa roolileikkejä. Häntä ei myöskään aina auteta saamaan mielikuvistaan liikkeelle. Osasyynä tähän on resurssien ja tiedon puute. (Reunamo & Kivistö 2014, 56.)

Kulttuuri välittyy sukupolvelta toiselle. Se on toiminnan tulos, johon ihminen vaikuttaa omalla käytöksellään ja toiminnallaan. Kulttuurinen evoluutio on ihmisen kehitys, missä tieto ja tavat siirtyvät kokemuksellisesti ihmiseltä toiselle. Vuorovaikutus ja yksilölliset valinnat ovat osa

kulttuurista evoluutiota. (Luoma, Mäntymaa, Puura & Tamminen 2008, 87.) Lapsen ympärillä voi vallita hänen taitojensa kannalta haastavampi toimintakulttuuri. Siinä painotukset voivat olla esimerkiksi teoreettisemmat, kuin lapsen jo osaamat taidot. (Luoma ym. 2008,88.) Lapselle on tärkeää tarjota mahdollisuudet lapsen omaan taiteeseen, korkeakulttuurin tuottamaa taiteeseen sekä lapsille tehtyyn taiteeseen. Näin hän voi kokonaisvaltaisesti olla osa ympäröivää yhteiskuntaa. (Puurula 2001,170.)

4.1 Taide- ja kulttuurikasvatus lapsen kehitysvaiheissa

Alle kolmivuotias lapsi oppii laajasti uusia taitoja sekä luo yhteyden ympäristöönsä. Tällöin lapsi luo pohjan vuorovaikutukselle, liikkumiselle ja sosiaalisille taidoille. Leikitaidot ja toiminnan rytmitys tarjoavat lapselle mahdollisuuden osallistumiseen sekä toiminnan eteenpäin viemiseen. Leikkien avulla yhdistyy myös nykyhetki lapsen oman kulttuurin historiaan. (Jakkula 2008, 25-27.) Pieni lapsi oppii kokeilemalla näkemään oman toimintansa ja siitä syntyvän jäljen yhteyden. Tämä tapahtuu esimerkiksi kuvataiteessa tai liikkeessä. Hän myös oppii yhdistämään kuvan ja äänen yhteyden, jolloin esimerkiksi kuvakirjallisuuden avulla lapsi oppii kasvattajan tuella uusia sanoja. (Räsänen 2008, 55.)

Musiikki innostaa lasta liikkumaan. Tätä tapahtuu jo hyvin pienellä lapsella ja jatkuu hänen kasvaessaan (Mäki-Tuominen & Aalto 2008, 113.) Musiikki tukee myös lapsen muuta ilmaisua ja liikkeen avulla hän voi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Räsänen 2008, 55-56.) Leikki-ikäinen lapsi tutustuu jo monenlaisiin liikunnallisiin taitoihin. Alle kolmevuotias lapsi tutustuu myös leikkiessään erilaisiin pintoihin ja materiaaleihin. (Sinkkonen 2001,24; Karppinen & Salovalta 2001, 54-55.) Lapselle kokonaisvaltaiset musiikkitoiminnot ovat tärkeitä. Erilaisten laulujen, tahtien ja rytmien kuuleminen sekä kokeileminen ovat tärkeitä. Isommat lapset kykenevät jo itsekkin tekemään haastavampia rytmityksiä. (Ruokonen 2016,125.)

Lapsella on yhtä aikaa käytössään useita rinnakkaisia ilmaisukanavia. Sosiaalinen vuorovaikutus toisen kanssa syntyy äänen, liikkeen tai symbolin avulla. (Räsänen 2008, 56.) Pieni lapsi käyttää kaikessa toiminnassaan koko kehoaan (Rusanen & Torkki 2001, 45). Pieni lapsi liikkuu mielellään ja tällöin hänelle tulisikin tarjota mahdollisuus tutustua erilaisiin liikuntatapoihin. Kommunikoinnin osalta erityisesti alle vuoden ikäinen lapsi oppii toisten ihmisten seurassa ympäristöään seuraamalla. Kasvattajan tulee tällöin tukea omalla toiminnallaan erilaisissa tilanteissa olemista ja reagoitua. (Jakkula 2008, 38.) Puolitoistavuotiaalla lapsella kielen kehitys etenee yksilöllisesti. Puhumaan oppineelle lapselle avautuu mahdollisuus luoda vuorovaikutusta ympäristönsä kanssa aiempaa helpommin. (Jakkula 2008, 39-40.)

Puolitoistavuotias lapsi siirtyy hiljalleen jäljittelystä kuvitteluleikkeihin. Alussa lapsen leikissä on mukana arkielämän eri tilanteet. Myös varjo- ja pöytäteatterit ovat lapsesta vähitellen kiinnostavia. Näissä leikeissä ja esityksissä ei kuitenkaan ole vielä selkeää juonta. Aikuisen

esittämät näytelmät voidaan kertoa joko lasten tai aikuisten johdolla uudelleen useaan kertaan. Myös laulut, runot ja yksinkertaiset sääntöleikit voivat toimia esitysten lähtöpisteenä. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015, 35.) Lapsen keskittymiskyvyn osalta toiminnassa tulee huomioida pitkäjänteisyys, missä lapsi pääsee harjoittelemaan, soveltamaan ja syventämään taitojaan. Kasvattajan ei tule tehdä lapsen puolesta, vaan tukea hänen luontaista oppimistaan. (Rusanen ym. 2014, 60.) Lapsi tulee nähdä aktiivisena osapuolena tilanteissa. (Turja 2016,43).

Lasten kielellinen kehitys vahvistuu ja hiljalleen roolileikit astuvat osaksi lasten arkea. Myös yksinkertaiset sääntöleikit onnistuvat jo kolme ja neljävuotiailla. Lasten omien esitysten juonnellisuus kehittyy. Viisi- ja kuusivuotiaat kykenevätkin jo esittämään rakenteellisia esityksiä oma-aloitteellisesti. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015, 36.) Varhaiskasvatuksessa draaman eri osa-alueina voidaan käyttää ainakin draamaleikkiä, sääntöleikkejä ilmaisutuokioissa, näytelmiä, draamaseikkailuja, joissa lapsi voi päästä kokemaan tarinaa päähenkilönä tai prosessidraamana, jolloin asiaa tutkitaan draaman avulla. (Martinez-Abarca & Nurmi 2015,37.)

4.2 Taide- ja kulttuurikasvatuksen vaikutus lapsen tulevaisuuteen

Taide- ja kulttuurikasvatus tukevat lapsen itsetuntoa sekä opettavat tätä elämään yhteiskunnassa. Ympäristön havainnoin ja siihen kuulumisen yhteydessä lapsi voi kokea olevansa osa jotakin suurempaa. Tämä avaa hänelle myös uusia näkökulmia muusta maailmasta sekä itsestään. (Mäenpää 2010,221.) Jo pelkän oman ympäristön tunteminen ja siihen tutustuminen auttaa lasta kehittämään omia taitojaan.

Lapselle hyödyllisiä taitoja opetellaan varhaiskasvatuksessa muun muassa medialukutaidon osalta. Varhain opittu kyky nähdä mediaa kriittisesti sekä taito käyttää sitä luovasti auttavat lasta kehittämään päätöksentekotaitojaan. Hän kykenee itsenäisiin päätöksiin, mitkä vaikuttavat hänen elämäänsä pääsääntöisesti positiivisesti. (Sintonen 2009,11.)

Mediakasvatuksen avulla lapsi saa itselleen rohkeutta ilmaista itseään. Hän oppii myös eläytymään erilaisiin tilanteisiin. Näiden lisäksi hän saa valmiudet myös jatkossa tuottaa erilaisia mediasisältöjä sekä vastaanottaa ympärillään olevasta mediasta kriittisesti tietoa. (Kylmänen 2010, 25.) Näiden opetteluun hän tarvitsee alussa aikuisen apua, jolloin oppiminen voidaan aloittaa varhaiskasvatuksessa esimerkiksi kirjallisuuteen ja musiikkiin tutustumalla. Rajojen asettaminen on tällöin aikuisen vastuulla. (Kylmänen 2010, 9.)

Musiikkikasvatuksen vaikutus näkyy lapsen kehityksessä esimerkiksi käsiteparien, tavujen ja tahtien osalta. Mikäli lapsi ei kykene erottamaan hidasta ja nopeaa tai korkeaa ja matalaa ääntä, jolloin se voidaan mahdollisesti yhdistää kouluiässä lukivaikeuteen. (Sintonen 2009,12.) Taide- ja taitoaineiden avulla lapsi oppii luovuuden ja taitojen lisäksi erilaisuutta. Erityisesti taiteen osalta lapsi voi oppia, ettei lopputulokseen ole olemassa valmista vastausta. (Hällström 2009, 15.)

5 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Taide- ja kulttuurikasvatus- aiheisia opinnäytetöitä, pro graduja tai tutkimuksia on julkaistu vähän. Joissakin töissä on viitattu lievästi kyseisiin aiheisiin, mutta varsinainen pääteema on ollut toinen. Lisäksi osa töistä on kohdistettu tiettyihin päiväkodeihin, jolloin esimerkiksi kasvattajat helposti sokeutuvat omalle toiminnalleen luullessaan sen olevan ainoa oikea toimintatapa.

Lähimpänä tätä opinnäytetyötä on Sillantauksen (2008) tekemä Taikavoima: päivähoidon taidekasvatushanke Vantaalla, vanhempien kokemuksia hankkeesta. Lisäksi Vantaalla toteutettu TaikaVa- hankkeen raportti tarkastelee muun muassa taidepedagogien päiväkodeissa hankkeen puitteissa toteuttamia ilmaisu- ja taidemuotoja sekä niiden merkitystä lasten kehitykseen. Kyseinen hanke toteutettiin 2014-2016 Vantaan kaupungin päiväkodeissa. (Halme, Karimäki, Rusanen 2016, 7.) Kyseisestä hankkeesta on myös tehty opinnäytetyö Taidekasvatuksella vuorovaikutusta rakentamassa -Vanhempien näkemyksiä TAIKAVA-hankkeesta. Tässä opinnäytetyössä vanhemmilta tiedusteltiin taidekasvatuksen vaikutusta lasten vuorovaikutukseen sekä päivähoidon ja vanhempien yhteistyöhön. (Ikäheimo & Viitanen 2016,24.)

6 Työn tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda kuvaus taide- ja kulttuurikasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön näkökulma rakentuu vanhempien mielipiteisiin sekä teorian toteutukseen. Aineisto koostuu Uudenmaan alueella asuvien vanhempien ajatuksista alueen eri päiväkotien taide- ja kulttuurikasvatuksesta. Opinnäytetyön aineisto kerätään vanhemmille suunnatulla kyselylomakkeella. Kyselylomakkeella selvitetään vanhempien mielipiteitä aiheesta. Lisäksi opinnäytetyössä käytetään muuta saatavilla olevaa aineistoa ja tutkimuksia.

Tutkittavaa teemaa selvitetään kysymyksellä ”Millaisia odotuksia vanhemmilla on päiväkodin taide- ja kulttuurikasvatuksesta? ”

Tutkimuskysymystä tarkennetaan kysymyksellä ”Millaisena taide- ja kulttuurikasvatus näyttää vanhempien mielestä varhaiskasvatuksessa? ”

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa kuvaus vanhempien toiveista taide- ja kulttuurikasvatuksesta koskien sekä kartoittaa heidän näkemystään kyseisistä osa-alueista varhaiskasvatuksessa. Näiden ajatusten avulla pyritään tarjoamaan varhaiskasvattajille uusia näkökulmia toiminnalleen. Tavoitteena on myös, että työn avulla varhaiskasvattajat voisivat laajentaa omaa näkemystään tämän kaltaisen toiminnan tarpeellisuudesta sekä perheiden odotuksista toimintaa kohtaan. Tähän tavoitteeseen pyrin erityisesti selvittämällä taiteen ja kulttuurin vaikutusta lapsen kehitykseen.

Opinnäytetyössä tehtiin alkuvaiheessa alueellinen rajaus, sillä tarkastelukohde on liian laaja yhden opinnäytetyön pituiseksi. Työ on rajattu koskemaan Uudenmaan alueella olevia lapsiperheitä ja kyselylomake kohdistettiin heille. Tässä opinnäytetyössä kulttuuria ja taidetta käsitellään varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Tärkeänä huomiona ovat perheiden toiveet päiväkodin painotuksille ja toiminnalle.

Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään jatkossa tarjoamalla työ luettavaksi eri päiväkoteihin. Tulosten toivotaan herättävän keskustelua sekä ajatusten vaihtoa eri kasvattajien ja vanhempien välille. Mahdollisesti työn jakamisessa hyödynnetään sosiaalista mediaa ja omia kontakteja eri päiväkoteihin.

7 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön aineiston keräämisessä on käytetty vanhemmille suunnattua internetkyselyä. Kyselylomakkeella selvitettiin vanhempien ajatuksia päiväkotien taide- ja kulttuurikasvatuksesta. Kyselyn osalta aineisto rajattiin koskemaan Uudenmaan lapsiperheitä, sillä näin toivottiin saavan monipuolisia näkökulmia aiheesta. Kyselylomake oli auki 19.1.-19.2.2017. Kyselyä jaettiin Facebookin Askartelun salat, Lasten kanssa askartelevan ideapankki, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Helsingin varhaiskasvatusviraston ja Meidän Perhe- sivujen kautta. Vastaaajia oli 29, joista kolme oli Uudenmaan ulkopuolelta. Heidän vastauksensa on jätetty pois tästä opinnäytetyöstä, sillä yksittäisen henkilön mielipide ei voi muodostaa alueellista näkemystä.

Opinnäytetyöskentelyn alussa tehtiin päätös sattumanvaraisesta näytteestä. Otoksen kokoon tai vastaajien taustoihin ei tehty kyselyssä rajoituksia ja vastaajajoukon koko jätettiin kyselyn alussa avoimeksi. (Vehkalahti 2014, 47.) Vastaaajajoukon toivottiin muodostuvan monipuoliseksi ja edustamaan kattavasti erilaisia lapsiperheitä ja vanhempia. Tämän takia kyselylomake jaettiin monessa eri sosiaalisen median kanavassa. Vastaaajajoukon alueellisen rajauksen lisäksi ei taustatietoja tarkennettu koskemaan vastaajien koulutustasoa tai päiväkotien omissa eroja.

Tarkastelunäkökulmana on läpi koko prosessin varhaiskasvatuksen tarkastelu ja aineiston käsittely laadullisesti. Tarkkojen mielipiteiden kerääminen vaati puolistrukturoidun kyselylomakkeen. Kyselylomakkeessa oli monivalintavaihtoehto- ja avoimia kysymyksiä. Monivalintavaihtoehdot perustuivat Likert- asteikkoon, niitä kuitenkin laadullisesti tulkiten. Tuloksissa esitetään vastausten jakaantuminen kaikkien vastausvaihtoehtojen välillä. Vastausvaihtoehdot jakaantuivat välille täysin samaa mieltä- täysin eri mieltä. Tässä opinnäytetyössä ei käytetty vastausvaihtoehtoa en osaa sanoa, sillä vastaajien toivottiin ottavan kantaa jokaiseen kysymykseen. (Tuomi 2009, 74-75.)

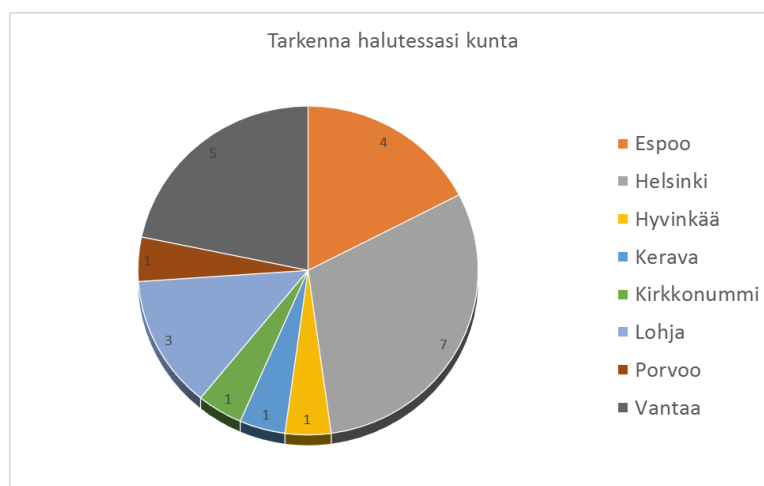
Avoimien kysymysten osalta vastaukset analysoidaan sisällönanalyysinä. Näin saadaan luotua myös kuvaus vastaajien kiinnostuksesta aiheeseen. Laadullinen sisällönanalyysi tarkoittaa tässä opinnäytetyössä tulosten tarkastelua laadullisesti ja niissä olevia teemoja poimien. Kyseisiä teemoja ei ole erikseen luetteloitu, vaan vastauksista pyritään nostamaan esiin tärkeimmät ajatukset ja toiveet. (Tuomi 2009, 74-75.)

Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan vastaajat kertomaan tarkemmin oma mielipiteensä. Niiden tuottama tieto haluttiin myös nostaa opinnäytetyön analyysissä erikseen esille, sillä vastaukset laajensivat näkökulmaa vanhempien mielipiteistä. Kyselylomakkeen suljetut monivalintakysymykset olivat kaikille vastaajille pakollisia. (Vehkalahti 2014, 25.) Avoimien kysymysten osalta vastaajat pystyivät kertomaan joko erittäin paljon tai vain vähän omaa mielipidettään.

8 Tulokset vanhempien mielipiteistä

Kyselylomake oli internetissä julkisesti kaikkien saatavilla. Opinnäytetyön käsitellessä vain Uudenmaan alueen vanhempien mielipiteitä, kysyttiin kyselylomakkeen alussa vastaajilta taustatietoja. Näitä taustatietoja olivat vastaajan maakunta ja halutessaan vastaaja sai ilmoittaa asuinkuntansa. Tuloksissa käsiteltiin vain Uudenmaan alueen vastaajat.

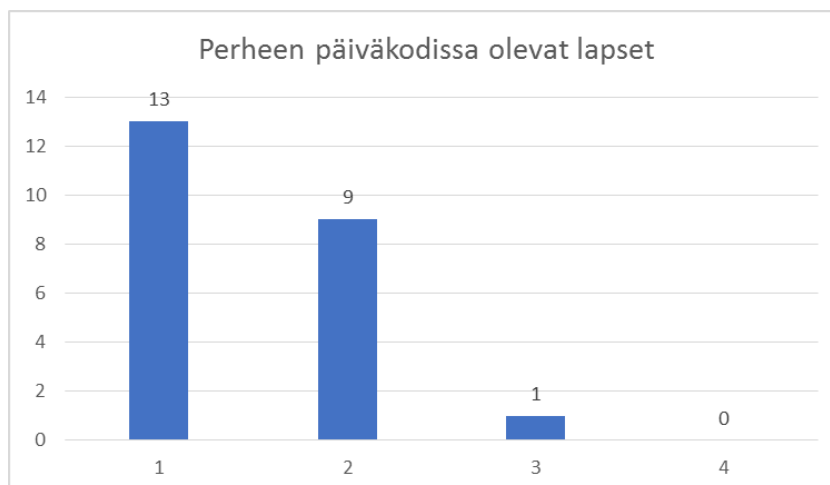
Vastaajista suurin osa sijoittui Espooseen, Helsinkiin tai Vantaalle, mutta mukana oli myös muun muassa kolme lohjalaista vastaajaa. Lisäksi yksittäisiä vastaajia löytyi Keravalta, Kirkkonummelta, Porvoosta ja Hyvinkäältä. Vastaajat olivat erikokoisista kaupungeista. Taustatietoina vastaajilta kysyttiin myös vastaajan roolia perheessä. Tähän kyselyyn vastanneista kaikki ilmoittivat olevansa äitejä, joten isän tai muun huoltajan rooli jäi tässä kyselyssä suoranaisesti selvittämättä.

Kuvio 1 Vastaajien asuinkunnat

Vastaajia pyydettiin myös tarkentamaan tällä hetkellä tai lähiaikoina päiväkodissa olevien lasten määrää. Suurimmalla osalla vastaajista oli päiväkotihoidossa vain yksi lapsi. Tämä käy ilmi

kuviosta 2. Yhdeksän vastaajaa ilmoitti kahden perheensä lapsen olevan tai lähiaikoina olleen hoidossa päiväkodissa ja yhdellä vastaajalla kolme lasta olivat olleet lähiaikoina tai kyselyyn vastatessa päiväkodissa. Näin ollen osa vastaajista pohjasi tämän hetkisen kokemuksensa yhden lapsen päiväkotiin ja hoitoryhmään.

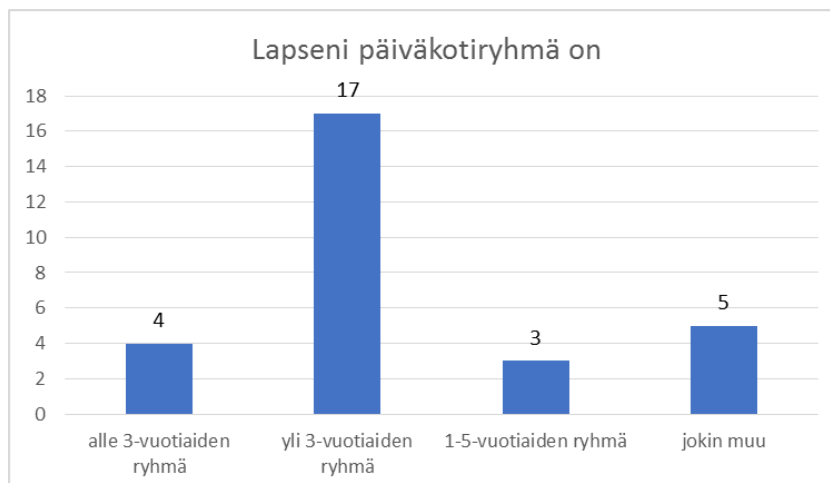
Kuvio 2 Päiväkodissa olevat perheen lapset

Tarkennuksena tiedusteltiin myös, kuinka moneen päiväkotiin vastaus perustuu. Kahdeksantoista vastaajaa pohjasi tiedon yhteen päiväkotiin ja loput 5 kahteen päiväkotiin. Tämä on esitetty vielä kuviossa 3.

Kuvio 3 Kuinka moneen eri päiväkotiin vastauksenne perustuvat?

Kyselyssä ei kuitenkaan tiedusteltu ryhmien määrää, jolloin yhden vastaajan kokemus päiväkodin eri ryhmistä voi vaihdella. Vastaajalle on myös voinut kehittyä yleiskuvaus päiväkodista, usean eri ryhmän kautta. Päiväkodin sisällä toiminta ja kasvattajien motivaatio voivat vaihdella.

Kuvio 4 Perheen lapsen/lasten päiväkotiryhmä

Taustatietoina kysyttiin vastaajilta myös lapsen hoitoryhmän rakennetta. Kyselylomakkeessa oli lajiteltu alle 3-vuotiaat, yli 3-vuotiaat ja 1-5-vuotiaiden ryhmät erikseen. Näiden lisäksi oli kohta jokin muu. Kuten taulukosta 4 käy ilmi, vastaajista neljä oli valinnut alle 3-vuotiaiden ryhmän, 17 yli 3-vuotiaiden ryhmän, kolme 1-5-vuotiaiden ryhmän ja viisi vaihtoehdon jokin muu. Kyseiseen kohtaan saattoi valita useamman vaihtoehdon, minkä takia valintoja oli enemmän kuin vastaajia. Tässä yhteydessä vaihtoehto jokin muu voi tarkoittaa vastaajasta riippuen mitä vain ikäryhmää, jolla vastaajan lapsen ryhmä on koottu.

8.1 Päiväkodin taidekasvatus vanhempien kertomana

Kyselyyn vastanneet vanhemmat kuvailivat taidekasvatuksen näyttäytyvän vaihtelevasti eri päiväkodissa. Myös lapsiryhmän ikärakenteesta riippui se, miten monipuolista taidekasvatus ryhmässä tai koko päiväkodissa oli.

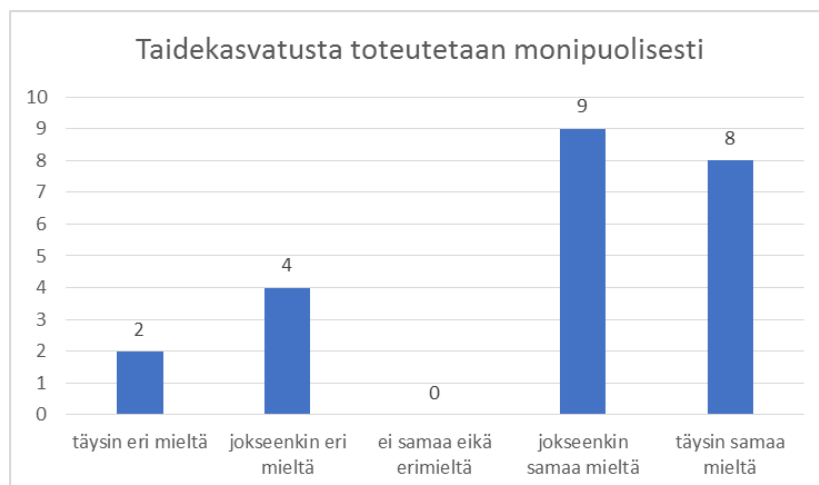
”Varsinkaan pienten kanssa taidekasvatus on kokemukseni mukaan ollut hyvin vähäistä. Tekemättömyyttä perustellaan ajan vähyydellä, vaikka kuitenkin joitain värityskuvia on väritelty. Eri tekniikoita ei osata käyttää.” - vastaaja 14

Ajanpuute tai henkilökunnan motivaatio näyttäytyi myös vanhemmille. Vastauksissa korostui joko luovien menetelmien vähyytys tai niiden käyttäminen monipuolisesti. Osaltaan toiminnan monipuolisuuteen vaikutti vastausten perusteella myös vanhempien into osallistua päiväkodin arkeen.

”Lapsilla hyvin vähän askartelua, maalaamista, musiikkia päiväkodissa. Tuntuu että ei viitsitä tehdä lasten kanssa tarpeeksi asioita.”- vastaaja 12

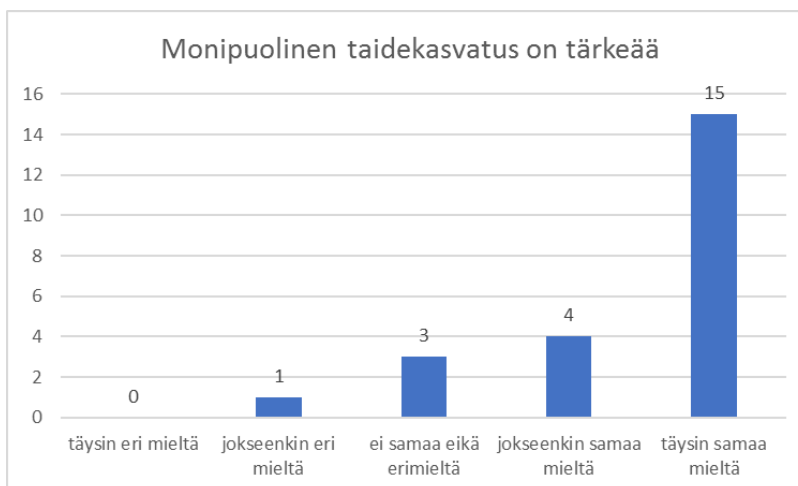
”Erittäin innovatiivisia tehtäviä, paljon kierrätysmateriaalien käyttöä, jonka keräämiseen myös me vanhemmat osallistumme.”-vastaaja 4

Tarkempaan kysymykseen koskien taidekasvatuksen toteuttamisen monipuolisuutta, täysin samaa mieltä oli kahdeksan vastaajaa. Muut vastausvaihtoehdot jakaantuivat tasaisesti eri vaihtoehdoille, kuten kuviosta 5 voi tulkita. Täysin eri mieltä vaihtoehdon kanssa oli kaksi vastaajaa.

Kuvio 5 Taidekasvatusta toteutetaan monipuolisesti

Vastaajilta kysyttiin mielipidettä taidekasvatuksen tärkeydestä varhaiskasvatuksessa. Erityisesti kysymyksessä tarkasteltiin taidekasvatuksen monipuolisuutta. Kysymykseen vastanneiden mielipiteet jakaantuivat vain hieman, mikä selviää kuviosta 6. Seitsemän vastannutta ilmoitti olevansa täysin samaa mieltä monipuolisen taidekasvatuksen tärkeydestä ja vain yksi ilmoitti olevansa jokseenkin eri mieltä. Loput vastaajat eivät joko valinneet selvää kantaa tai olivat hieman samaa mieltä.

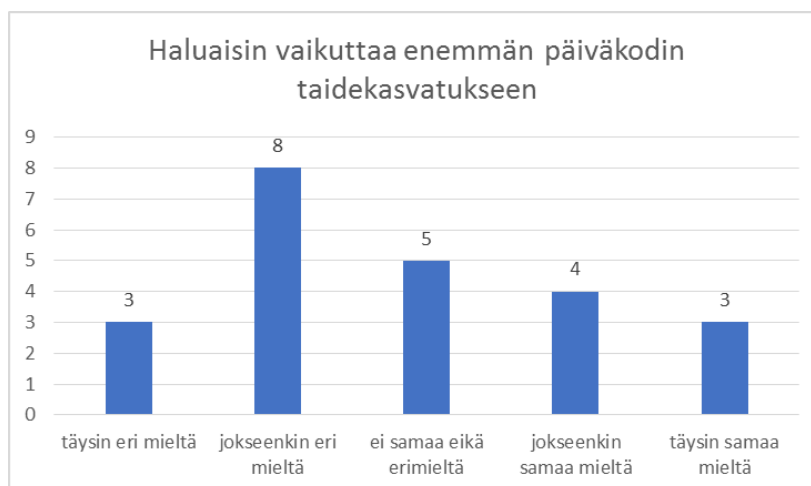

Kuvio 6 Monipuolinen taidekasvatus on tärkeää

Vastaajat saivat halutessaan kertoa tarkemmin kokemuksistaan. Ohessa erään vastaajan kuvaus siitä, miten taidekasvatus voi näyttäytyä myös sen mukaan, kuka päiväkotia johtaa.

”Päiväkodissa jossa lapseni on, on ollut todella hyvin ja monipuolista taidekasvatus. Päiväkodin johtaja vaihtui n puoli vuotta sitten ja nyt on enemmän musiikkia ja edellisen johtajan aikana oli enemmän kädentaitoja.” -vastaaja 3

Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin taidekasvatukseen otettiin vastaan vaihtelevasti. Täysin samaa mieltä oli kolme vastaajaa. Muut vaihtoehdot näkyvät kuviossa 7. Myös täysin eri mieltä väitteen kanssa oli kolme vastaajaa.

Kuvio 7 Haluaisin vaikuttaa enemmän päiväkodin taidekasvatukseen

8.2 Kulttuurikasvatus vanhempien mielestä

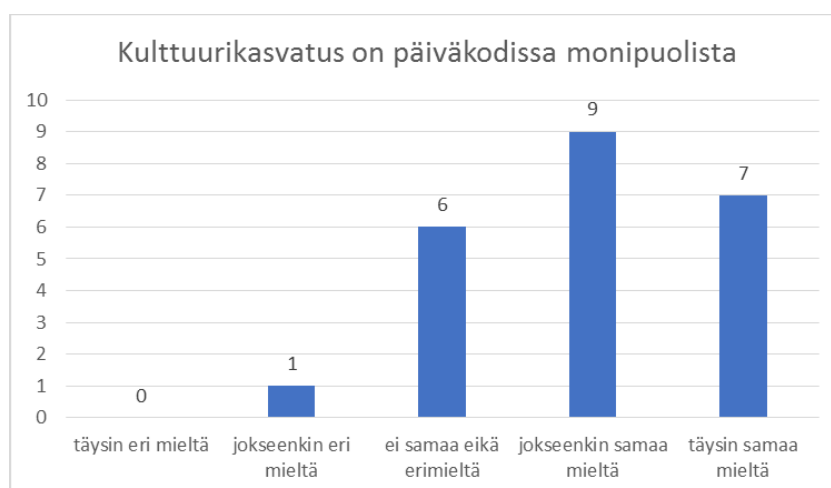
Kulttuurikasvatuksen osalta kyselyssä pyydettiin kertomaan lapsen oman kulttuurin, yleisen tapakulttuurin ja valtaväestön kulttuurin näyttäytymisestä päiväkodin arjessa. Kyselylomakkeessa ei korostettu monikulttuurisuuden tai suomen kielen opetusta, vaan pyrittiin näkemään toiminta yksittäistä lasta ja yhteiskuntaa tukevana. Näin ollen esimerkiksi lapsiryhmälle vieraiden uskontojen tai kulttuurien merkityksestä ei pyydetty vastaajia alun perin ottamaan kantaa. Osa halusi nostaa tämänkin seikan esiin omissa vastauksissaan.

”Kulttuurikasvatuksessa huomioidaan erityisesti suomal. luterilainen kulttuuri ja vuodenkiertoon liittyvät pyhät. Kuitenkin ryhmissä paljon muista kulttuureista tulleita, joiden kotona kulttuuriin kuuluvat tavat ehkä toisia. Enemmän voitaisiin hyödyntää aina kulloisenkin lapsiryhmän kulttuureja ja oppia niistä.” - vastaaja 14

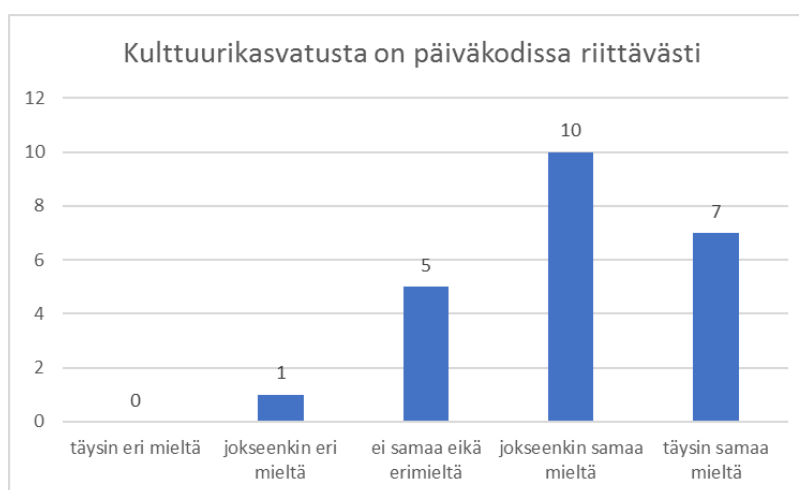
”Päiväkotiin otetaan opiskelijoita eri kulttuuritaustoista ja kielimuurikaan ei ole tähän ollut este. He tuovat päiväkotiin oman kulttuurinsa ja saavat käyttää

sitä työvälineenään. Päiväkodissa käy tanssiryhmiä, soittajia, laulajia, kuvataiteilijoita, vanhuksia jne. esiintymässä ja yhteisissä projekteissa. Kulttuuri on läsnä päiväkodin arjessa koko ajan.” -vastaaja 7

Tähän kyselylomakkeeseen vastanneiden mielipide monipuolisesta kulttuurikasvatuksesta jakaantui vastauksissa selkeästi. Osa vastaajista ilmoitti myös avoimesti päiväkodin erilaisista toimintatavoista kulttuurikasvatuksen osalta. Kysymyksen perusteella kulttuurikasvatusta ei joko näy päiväkodin arjessa tai se näyttäytyy vanhemmille yksipuolisesti. Kuviossa 8 on esitetty kaikkien vastaajien mielipiteiden jakaantuminen. Myös kulttuurikasvatuksen riittävyyden osalta vastaukset jakaantuivat. Vastauksista ei voida kuitenkaan päätellä, ilmoittivatko kuviossa 9 esitetyt vastaajat mielipiteensä samoin kuin monipuoliseen kulttuurikasvatukseen vastatessa.

Kuvio 8 Kulttuurikasvatus on päiväkodissa monipuolista

Kuvio 9 Kulttuurikasvatusta on päiväkodissa riittävästi

Osa vastaajista kertoi kuitenkin kulttuurikasvatuksen monipuolisuudesta. Vanhemmat osasivat myös nähdä kulttuurikasvatuksen monipuolisuuden päiväkodin arjen osalta. Pienetkin asiat monipuolistavat päiväkodin toimintaa ja luovat lapselle uusia kokemuksia. Vastaja 4 kuvaili-kin kulttuurikasvatuksen laajuutta ja monipuolisuutta myös retkien osalta. Päiväkodin omissa-kin tiloissa kulttuurikasvatus voi näyttäytyä monipuolisena, kuten vastaja 23 omassa vastauksessaan kertoi.

”Maalausta, rakentelua, piirtää saa aina, omia värityskirjasta saa olla aina mukana, vaikkei olisi lelopäivä, teatteriesityksiä käydään muualla katsomassa, musisoidaan joka viikko. Naamiaisvaatteita on aina tarjolla, eli omaa teatteria saavat tehdä.

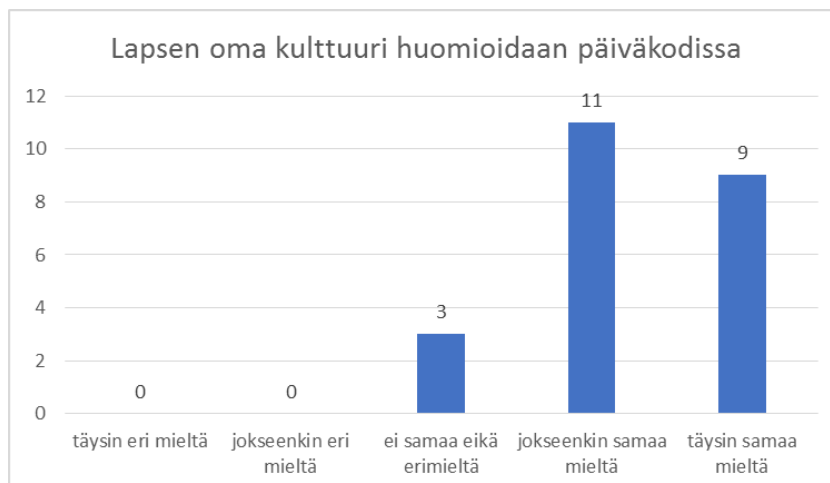
Retket kirjastoon, puistoihin tai lähimetsiin. Sadonkorjuu-, kevät- ja joulujuhlat. + isovanhempien päivät, äitien- ja isänpäiväkahvit, lasten nimipäivät ja synttärit. Yms...” -vastaja 4

”Päiväkodissa lauletaan, luetaan, askarrellaan kauden juttuja, tehdään nukke-teatteria, käydään metsäretkillä, jumpataan, joogataan, mielestäni todella monipuolisesti tehdään asioita.” -vastaja 23

Kulttuurikasvatuksen monipuolisuus ja määrä vaihtelivat vastaajien välillä. Toiset kokivat määrän riittäväksi, mutta osa olisi halunnut lisää kulttuurikasvatusta päiväkotiin. Vaihtelevuus esimerkiksi lasten eri kulttuuritaustojen huomioiminen arjessa nousi myös esiin vastauksista. Lasten kanssa aiheen käsittely näkyy selkeästi osassa päiväkoteja jo yleisesti, kuten vastaja 20 oli vastauksessaan tarkentanut.

”Välillä näkyy, välillä ei. Esim. Askarteluita lasten kotimaasta: kuvia, piirustuksia, perinteitä jne posterissa. Tai kartta johon on merkitty missä kukakin on syntynyt.” - vastaja 20

Kyselyssä ei erikseen kysytty vastaajan lapsen kulttuuria. Tämän takia vastauksista ei voida päätellä huomioidaanko esimerkiksi monikulttuurisuutta tasapuolisesti eri päiväkodeissa. Kuviossa 10 esitetyn kysymyksen tarkoituksena oli tiedustella asiaa myös valtaväestöön kuuluvan lapsen osalta. Jokaisella perheellä on kuitenkin oma vakaumus, minkä huomioimisen tulisi kuulua päiväkodin arkeen.

Kuvio 10 Lapsen oma kulttuuri huomioidaan päiväkodissa

Tapakulttuurin opetteleminen vaihteli hieman eri päiväkodeissa. Vanhemmat myös saattoivat ajatella tapakulttuurin riittävyyden eri tavoin, kuten kuviosta 11 voi tulkita. Tapakulttuuri nosti esiin vanhempien ajatuksia siitä, miten valtaväestön kulttuuri vaikuttaa yleiseen tapakulttuuriin. Vastaaja 18 ilmaisi kuitenkin, miten uskonnotontakin tapakulttuuria voidaan opettaa päiväkodissa. Vuodenaikojen noudattaminen yleisten juhlapyhien sijaan, auttaa huomiomaan myös vieraista kulttuureista tulevat lapset. Toki osa kantaväestön tapahtumista ja pyhistä ovat osa yleissivistystä ja kotoutumista.

Kuvio 11 Päiväkodissa opetetaan riittävästi yleistä tapakulttuuria

”Hyvien tapojen opetteluna. Käytännössä harjoitellaan toisten kunnioittamista. Päiväkodissa huomioidaan kristilliset ajankohdat, esimerkiksi joulu ja pääsiäinen, jolloin lauletaan kristillisiä, kulttuuriimme kuuluvia lauluja ja vierailaan kirkossa.” -vastaaja 8

”Hyvää tapakulttuuria, joka ei ole uskontoon juurikaan sidoksissa. Vuodenajat ja erilaiset juhlapyhät rytmittävät askartelua ja antavat aihetta lauluille ja näytelmille. Päiväkotimme on tiedepainotteinen, tiede ja taide yhdistyvät hyvin. Esim lennokkien ja robottien askartelu.

Teatteria, laulua, leikkiä, lukemista, italiankieltä jne.”- vastaaja 18

8.3 Kehittämistoiveita

Kyselyssä kysyttiin myös vastaajien kehitysehdotuksia taide- ja kulttuurikasvatusta kohtaan. Tähän kertyi monipuolisesti erilaisia vastauksia ja toiveita. Osa vastaajista koki tällä hetkellä olevan toiminnan riittävänä, kun taas osa halusi ajatella asiaa myös laajemmin.

Lyhyet ja tiivistetyt vastaukset pitivät sisällään tärkeitä teemoja tai tarpeita päiväkotien arjesta. Tasavertainen varhaiskasvatus kaipaa joskus materiaalisia hankintoja, jotta toimintaa voitaisiin toteuttaa entistä paremmin. Myös yksittäisen vastaajan toteamus juhlapyhien käsittelystä on tärkeää nähdä jokaisen lapsen kannalta. Jokaisella perheellä ja lapsella on kuitenkin oma näkemyksensä asiassa, kasvattajien lisäksi. Tällöin näkemys eri tavoin käsiteltävästä juhlapyhästä voi toiselle tarkoittaa vanhojen rutiinien vaihtamista ja toiselle vain uuden näkökulman ottamista.

”Juhlapyhiä voisi käsitellä eri tavalla ja huomioida” -vastaaja 1

”Laadukkaammat taidevälineet.” - vastaaja 4

Yhtenä eroavaisuutena ja epäkohtana vastauksista löytyi myös päiväkodin ylläpitäjän painotus toimintaan. Julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin johtamia päiväkoteja ei työssä pyydetty tarkentamaan, mutta vastaajista osa oli tarkentanut omien vastaustensa taustaa. Yhtenä erona mainittiin painotuksen näkyminen päiväkodin arjessa ja sen kautta lasten elämässä jatkossakin. Eroavaisuus eri päiväkotien välillä on selvästi riippuvainen resursseista, henkilökunnasta sekä motivaatiosta.

”Samantyyppistä toimintaa pitäisi lisätä kaikissa päiväkodeissa. Tämä kyseinen on yksityinen päiväkotiki, mutta myös kunnallisissa päiväkodeissa voisi ottaa enemmän kulttuuria ja eri taiteen muotoja mukaan kasvatukselliseksi elementiksi. Tämä kannustaa jatkamaan ko. asioiden parissa myöhemminkin elämässä ja opettaa olemaan avoin kulttuurin ja taiteen suhteen. Meillä näkyy jo nyt innostuksena käydä museoissa, harrastaa tanssia, musiikkia soitetaan itse ja lauletaan jne.” -vastaaja 7

Osa vastaajista kuvaili kehittämissuhteita tarkasti. Osa ehdotuksista olisi varmasti erittäin helposti siirrettävissä päiväkodin arkeen. Suuremmat ideoinnit vaatisivat enemmän ennakovalmisteluja. Kasvattajan näkökulmasta aito läsnäolo tulisi olla kaikessa toiminnassa lähtökohdana. Lapselle tulisi järjestää mahdollisuus myös edetä ohjatuissakin tilanteissa omaan tahtiinsa, jolloin into ja ilo olisi myös läsnä tekemisessä. Erilaiset materiaalit ja tilat mahdollistaisivat entistä paremmin monipuolisen toiminnan toteutumisen. Ne myös tukisivat yksittäisiä lapsia ja antaisivat lapsiryhmille mahdollisuuden ideoida yhdessä erilaisten tilojen ulkoasuja.

”Päiväkodeissa voisi olla askarteluhuone sekä aistihuone. Paljon ulkoilua, metsäretkiä eväiden kanssa, rakentelua luonnon materiaaleilla, majaleikkejä, kasvien istuttamista, lennokkien tekoa ja liitokilpailuja, aikuiset hassuttelemassa lasten kanssa yhdessä. Eli aika tavallisia arkisia asioita tulee mieleeni. Lapset kaipaavat erityisesti yhdessäoloa, turvallisuutta. Itse vanhempana toivon aikuisen olevan läsnä päivän tapahtumissa ja puuhissa. Erilaiset ohjatut puuhaut auttavat päivän kulussa, ryhmäytymisessä ja taitojen oppimisessa. Taide -ja kulttuurikasvatus ovat oivia välineitä tässä, muiden menetelmien ohella.” -vastaaja 8

”Kehittämisestä tulee mieleen ainoastaan tapakasvatukseen liittyen se että lapsia voisi päiväkodissa jo opettaa ruokaillessa käyttämään servettiä / paperia suun pyyhkimiseen sen paidanhihan sijaan :) Ymmärrän että tämä toisi mukanaan lisää kustannuksia sekä lisää roskaa.”-vastaaja 23

Päiväkodin ulkopuolisten käyntikohteiden huomiointi nostettiin myös esiin vastauksissa. Mahdollisuudet vierailta kulttuuri- ja taidekohteissa ovat varmasti rajalliset. Vastaaja 18 nostikin esiin erilaisten vierailijoiden hyödyntämisen toiminnassa sekä asioiden ajattelun laajemmin. Toiminnoissa voidaan luovasti hyödyntää ympäristöä sekä taidekasvatusta.

”Antaisin lapsille enemmän mahdollisuuksia vierailta teattereissa ja näyttelyissä. Hienoa olisi, jos päiväkodissa voisi joskus vierailta esim. nukketatteri. Myös ulkoleikkeihin olisi hienoa yhdistää taidetta.” -vastaaja 18

Varhaiskasvatuksen monipuolinen toteuttaminen vaatii kasvattajilta kykyä nähdä jokainen lapsi yksilönä. Tällöin vastaajan 20 toive tasapuolisesta huomioinnista, niin lapsen tarpeiden kuin toiminnan monipuolisuuden osalta vaatii kasvattajalta taitoa sekä kykyä järjestää kaikille osapuolille tyydyttävä ratkaisu toiminnan suunnittelussa.

”Monipuolisesti ja tasavertaisesti, huomioidaan kaikki tasapuolisesti.” -vastaaja 20

9 Johtopäätökset

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2017. Opinnäytetyön kyselyyn vastaajien päiväkodeissa oli vielä käytössä nykyinen varhaiskasvatussuunnitelma, missä on muun muassa taiteellinen kokeminen. Tämän tuli tukea lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. (STAKES 2005, 22-24.) Kyseinen uudistettu varhaiskasvatussuunnitelma asettaa päivittäin haasteen toiminnan suunnittelussa Lasten mielipiteiden huomioinnin tulisi olla luonteva osa päivähoitopäivää. Vanhemman vaikuttamismahdollisuus ja tietoisuus toiminnasta tulisi myös huomioida varhaiskasvatuksen arjessa. Useampien mielipiteiden yhteen sovittaminen asettaa monenlaisia erilaisia haasteita, sillä jo tämän kyselynkin aikana tuli esiin erilaisten ihmisten erilaiset toiveet.

Vastaajajoukossa oli selvästi eri tyyppisissä päiväkodeissa olevien lasten vanhempia. Tarkemmalla kyselyllä olisi voitu selvittää entisestään julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin päiväkotien eroavaisuuksia. Lisäksi tarkemmalla taustatietojen kysymisellä olisi saatu selville koulutuksen vaikutus vastausasenteeseen ja ideointiin. Myös päiväkotien ja päivähoitoryhmien koko vaikuttaa oleellisesti toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Vanhemmat olivat hyvin tietoisia siitä, millaista toimintaa päiväkodeissa päivän aikana voidaan järjestää. He kuvailivat myös tarkasti tällä hetkellä toteutettavaa toimintaa. Heidän toiveensa käsittelivät laajasti lähiympäristöä ja pienilläkin resursseilla järjestettäviä toimintoja.

Taide- ja kulttuurikasvatus nähdään olevan osa päiväkodin arkea. Niitä pidetään osana laadukasta varhaiskasvatusta ja niiden toteutukseen vaikuttavat suuresti kasvattajan motivaatio ja osaaminen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitut tavoitteet sekä lapsen ja ympäristön kulttuuri vaikuttavat suuresti jokaisen kasvattajan, lapsiryhmän ja lapsen valintoihin toiminnan toteutuksessa. Näiden toteuttaminen ei kuitenkaan pitäisi olla pelkästään järjestetyissä toimintatuokioissa, vaan koko päivähoitopäivä on täynnä oppimistilanteita. Erilaisten kulttuurien ja ilmaisumuotojen opettelua tapahtuu myös lasten välisessä vapaassa leikissä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 28-29.)

Omaan kulttuuriin tutustumiseen liittyy vahvasti kulttuuriperintö. Ympäristön arvot ja historia ovat osa jokaisen oman identiteetin muokkaantumista. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten taustat ovat erilaiset, mutta suurin osa omaa yhteisen kulttuurin. (Knuutila 2008,12-15). Tällöin kasvattajalta vaaditaan kykyä tukea jokaisen lapsen identiteettiä päiväkodin arjessa. Vanhempien asiantuntijuus lapsen oman kulttuurin sekä osalta on kasvattajan kannalta oleellista lisäapua. Yleisesti käytössä olevat arvot ja käytöstavat ohjaavat kuitenkin valtaosaa päiväkodin arjesta. Näin esimerkiksi vanhempien toiveet monikulttuurisuuden huomioinnista ovat joko osa normaalia arkea tai erikseen järjestettäviä toimintatuokioita. Päiväkodin sijainnista riippuu vahvasti myös se, miten monikulttuurisuus ryhmässä näkyy sekä millaiset odotukset vanhemmilla on toiminnan suhteen.

Opinnäytetyötä voidaan jatkossa hyödyntää kasvattajien keskuudessa. Työn avulla voidaan luoda keskustelua hyvästä yhteistyöstä, vaikuttamisen mahdollisuuksista ja vanhempien odotuksista toiminnalle. Lisäksi opinnäytetyössä nousseet vanhempien ajatukset ja toiveet antavat kasvattajille lisää ideoita toiminnan suunnitteluun. Opinnäytetyö on kaikkien hyödynnettävissä ja sen tuloksia jaetaan myös eri päiväkoteihin.

10 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä ei erikseen kysytty päiväkodin sijaintia tai järjestäjää. Myös vanhempien koulutustausta jätettiin pois taustatiedoista, sillä opinnäytetyössä ei haluttu keskittyä erilaisten taustojen vaikutukseen toiveissa tai odotuksissa. Esimerkiksi Vaikuta vanhempi-selvitys varhaiskasvatuksen laadusta esitti yhtenä oleellisena tekijänä laadun arvioinnissa vanhempien koulutustaustan ja kunnan koko missä päiväkotia sijaitsee (Kronqvist & Jokimies 2008, 28-29). Tässä opinnäytetyössä ei kyselyyn vastanneilta kysytty koulutustaustaa ja vastaajat olivat eri kokoisista kunnista. Osalla vastaajista oli kuitenkin selkeästi tarkempi käsitys varhaiskasvatuksen tavoitteista, mikä näkyi osaltaan myös tyytyväisyydessä ja kehittämistoiveissa.

Taidekasvatus päivähoitossa riippuu täysin päiväkodista ja kasvattajista. Monipuolisuus ja lasten osallistuminen vaihtelevat. Tämä näkyy selkeästi myös vanhemmille. Lapselle tulee olosuhteista riippumatta kuitenkin turvata mahdollisuus ilmaista itseään hänelle sopivimmalla tavalla. Eri-ikäiset lapset kykenevät ilmaisemaan itseään eri tavoin ja kasvattajan tulisikin nähdä erilaiset tavat ilmaisussa. Liike ja muut luovat toiminnot tukevat toisiaan. Niiden avulla lapsi myös voi oppia vuorovaikutusta ja hänen identiteettinsä rakentuu. (Räsänen 2008, 55-56.) Tämän huomioiminen tulisikin olla osa päivähoitopäivää. Näin myös lapsen osallisuus vahvistuisi.

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin tietoisesti vain vanhempien mielipiteisiin, mutta päivähoitopäivässä mukana olevat lapset ja kasvattajat tietävät tarkemmin käytännön toteutuksista. Yllätyksenä tuli kuitenkin vanhempien laaja käsitys toiminnasta, mikä varmasti osittain kertoo hyvästä yhteistyöstä kasvattajien ja vanhempien välillä sekä toiminnan arvostamisesta.

Opinnäytetyön aihe nousi esiin omista havainnoistani varhaiskasvatuksen arjesta. Työskentelyn alkaessa pohdin itse, kuinka tietoisia vanhemmat ovat päiväkotipäivän toiminnasta. Myös varhaiskasvatuksessa näyttäytyy entistä enemmän esimerkiksi monikulttuurisuus. Lisäksi vanhempien toiveet oman lapsensa kasvatukseen osalta vaikuttavat päiväkodin arkeen. Tässä opinnäytetyössä halusin itse saada selville, millaisena varhaiskasvatus näyttäytyy taide- ja kulttuurikasvatukseen osalta vanhemmille. Kyselyn perusteella vanhemmat ovat tietoisia päiväkodin arjesta ja haluavat olla osa sen kehittämistä.

Tämän tyyppinen opinnäytetyö asetti omat haasteensa. Yhtenä haasteena tässä työssä oli vastaajien löytäminen. Myös laajojen ja tietoa antavien vastausten saaminen kattavasti opinnäytetyön alueelta asetti omat haasteensa. Jatkossa tämän tyyppisen aiheen käsittelyssä olisi hyvä olla kohderyhmä myös jo suunnitteluvaiheessa mukana. Opinnäytetyön jatkon kannalta lasten sekä kasvattajien mielipiteiden selvittäminen auttaisi näkemään myös päiväkodin arjessa jo nyt huomioitua toimivat toiminnot ja työskentelytavat. Aiheena taide- ja kulttuurikasvatus ovat kuitenkin keskustelua herättäviä ja osa jokaisen lapsen päivähoitopäivää. Sen näkeminen ja näkyminen vain vaihtelevat. Opinnäytetyön kehittämisen kannalta taustatietojen tarkempi kerääminen vastaajilta olisi monipuolistanut tulosten vertailua.

Opinnäytetyön hyödynnettävyys jatkossa tapahtuu omien kontaktieni sekä mahdollisesti myös sosiaalisen median kautta. Näin opinnäytetyön tuloksia pääsevät hyödyntämään mahdollisimman monet eri päiväkodit. Työn tuloksia ei kuitenkaan voi yleistää tiettyyn päiväkotiin tai kaupunkiin, mikä haastaa myös päiväkodin omat kasvattajat pohtimaan omaa työskentelyään ja yhteistyötä lasten vanhempiin. Tässä työssä on esitetty yleisiä ajatuksia vanhempien mielipiteistä, jotka herättävät keskustelua.

Lähteet

Painetut lähteet

Halme, K., Karimäki, R. & Rusanen, S. (toim.) 2016. Taiteen taikaa varhaiskasvatukseen- Taikava-kehittämishankkeen raportti 2014-2016. Vantaa: Vantaan kulttuuripalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut.

Jakkula, K. 2008. Ensimmäiset vuodet luovat lapsen kehityksen perustan. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.). 2008. Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy. 33-44.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! : kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus

Karppinen, S. & Salovalta, H. 2001. Käden taidot- taaperoiden tilkut, puupalikat, romut ja aarteet. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 54-63.

Knuuttila, S. 2008. Kulttuuriperintö, arvot ja identiteetti. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) 2008. Kulttuuriperintö ja oppiminen. Helsinki: Suomen museoliitto.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus

Kylmänen, T. 2010. Mediamylly: kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Leinonen, J. 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. 2014. Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry. 16-40.

Luoma, I., Mäntymaa, M., Puura, K. & Tamminen, T. 2008. Geenit ja kulttuuri lapsen kasvun lähtökohtina. Teoksessa Lahikainen A-R., Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Helsinki: WSOY. 85-97.

Martinez-Abarca, T. & Nurmi, R. 2015. Loikaten leikkiin- rohkeasti rooliin! Draamakasvatusta 1-7-vuotiaille. Helsinki: Lasten Keskus.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Pedatieto.

Miller, L. & Pound, L. 2011. Theories and approaches to learning in the early years edited. London: SAGE Publications Ltd.

Mäenpää, P. 2010. Kaupunki kasvattajana. Teoksessa Koskinen, T., Mustonen, P. & Sariola, R. 2010. Taidekasvatuksen Helsinki. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 220-229.

Mäki-Tuominen, J. & Aalto, P. 2009. Käsityöllinen luova toiminta lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukena. Teoksessa Korhonen, R., Rönkkö, M.-L., Aerila, J. (toim.). Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turun yliopisto: Rauman opettajankoulutuslaitos. 111-122.

Puurula, A. 2001. Kohti kokonaisvaltaista kulttuurista taidekasvatusta: lapsi luovuuden lähteellä. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 170-178.

Pääjoki, T. 2016. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 3.painos.

Reunamo, J. & Kivistö, M. Roolileikki ja draamakasvatus. Teoksessa Reunamo, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen kehittäminen kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 48-65.

Ruokonen, I. 2016. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L.(toim.). 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 3.painos. 124-137.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Helsinki: Lasten Keskus.

Rusanen, S. & Torkki, K. 2001. Minusta jää jälki. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. Elämysten alkupuolilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 43-53.

Russell-Bowie, D. 2012. MMADD about the arts : an introduction to primary arts education Australia: Pearson.

Räsänen, M. 2008. Kuvakulttuurit ja integroiva taideopetus. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu

Rönkkö, M.-L., Heino-Fihlman, M. & Aerila, J.-A. 2010. Miten tarjota muistoja menneestä? Kulttuurikasvatusta kuvataiteen ja käsityön keinoin. Teoksessa Korhonen, R., Rönkkö, M.-L., Aerila, J. (toim.). Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turun yliopisto: Rauman opettajankoulutuslaitos. 123-134.

Sinkkonen, J. 2001. Leikin maailmasta lapsuutta kohti- lapsen kehitys neljänneltä seitsemännelle ikävuodelle. Teoksessa Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 23-32.

Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L.(toim.). 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 3.painos. 41-54.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Yliverronen V., Rönkkö, M.-L. & Korhonen, R. 2010. Käsityö kuuluu varhaiskasvatukseen. Teoksessa Korhonen, R., Rönkkö, M.-L., Aerila, J. (toim.). Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turun yliopisto: Rauman opettajankoulutuslaitos. 99-111.

Sähköiset lähteet

Hällström, M. 2009. Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri. Opetushallitus 2009. Taide ja taito - kiinni elämässä. http://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf 15-23.

Ikäheimo, R. & Viitanen, H. 2016. Taidekasvatuksella vuorovaikutusta rakentamassa -Vanhempien näkemyksiä TAIKAVA-hankkeesta http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114305/Ikaheimo_Viitanen.pdf?sequence=1

Kronqvist, E-L. & Jokinen, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus. <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Sintonen, S. 2009. Osallisuuden kulttuuri ja taidekasvatus. Opetushallitus 2009. Taide ja taito - kiinni elämässä. http://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf 7-14.

Suomen Reggio Emilia- yhdistys-.2017. Reggio Emilia- pedagogiikka. Viitattu 10.4.2017. <https://reggioemiliayhdistys.com/>

UNESCO.2006. Road Map for Arts Education The World Conference on Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century. http://www.unesco.org/fileadmin/multimedia/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf

STAKES.2005.Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>

Kuviot

Kuvio 1 Vastaajien asuinkunnat	18
Kuvio 2 Päiväkodissa olevat perheen lapset.....	19
Kuvio 3 Kuinka moneen eri päiväkotiin vastauksenne perustuvat?	19
Kuvio 4 Perheen lapsen/lasten päiväkotiin ryhmä	20
Kuvio 5 Taidekasvatusta toteutetaan monipuolisesti.....	21
Kuvio 6 Monipuolinen taidekasvatus on tärkeää.....	21
Kuvio 7 Haluaisin vaikuttaa enemmän päiväkodin taidekasvatukseen	22
Kuvio 8 Kulttuurikasvatus on päiväkodissa monipuolista	23
Kuvio 9 Kulttuurikasvatusta on päiväkodissa riittävästi	23
Kuvio 10 Lapsen oma kulttuuri huomioidaan päiväkodissa	25
Kuvio 11 Päiväkodissa opetetaan riittävästi yleistä tapakulttuuria	25

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake 36

Liite 1 Kyselylomake

Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa

Hei,

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Tämä kysely liittyy Taide- ja kulttuurikasvatusta varhaiskasvatuksessa - käsittelevään opinnäytetyöhöni.

Alustavasti työ on rajattu erityisesti Uudellamaalla asuville lapsiperheille. Myös muualla asuvat saavat tuki vastata, näitä vastauksia käytetään mahdollisesti myös opinnäytetyössä.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää vanhempien ajatuksia taide- ja kulttuurikasvatuksesta erityisesti Uudenmaan päiväkodeissa. Tällä kyselyllä selvitän millaisena eri päiväkodeissa taide- ja kulttuurikasvatus näyttäytyy. Lisäksi kyselyn tarkoituksena on saada selville teidän mielipiteenne omien lastenne päiväkodin taide- ja kulttuuritoiminnasta

Kyselyyn voivat vastata erityisesti kaikki Uudellamaalla asuvat päivähoitoikäisten lasten vanhemmat ja myös lasten mielipiteen voi vastatessa huomioida. Opinnäytetyössäni ei julkaista yksittäisten päiväkotien nimiä tai muita tunnistettavia tietoja. Kyselyn alussa esitetyt taustatiedot auttavat opinnäytetyön tarkennuksissa.

Taidekasvatuksella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä:

Lapsen on mahdollista kokea uusia elämyksiä ja/tai oppia erilaisin taiteen keinoin. Erilaisia taidemuotoja voivat olla kuvataide, sanataide, musiikki, lastenkirjallisuus, nukketeatteri, teatteri, tanssi, draama, kädentaidot, kuvataide, kirjallisuus tai muu luova toiminta. Toiminnassa voi olla samaan aikaan läsnä myös useampi taidemuoto.

Kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa käsittää tässä opinnäytetyössä lapsen mahdollisuutta kokea lastenkulttuuria (esimerkiksi erilaiset taidemuodot, tapahtumat, lapsen ideoimat esitykset). Lisäksi tähän luokitellaan työssä kuulumaan myös valtaväestön tai lapsen oman perhetaustan kannalta oleelliset tapahtumat, tapakasvatus sekä suvaitsevaisuuskasvatus.

Vastaathan ensin muutamiin taustatietokysymyksiin. Identiteettisi pidetään lomakkeen vastauksissa salattuna.

Opinnäytetyön rajauksen takia kyselyyn toivotaan erityisesti Uudellamaalla asuvia vastaajia. Myös muualla asuvat saavat tuki vastata, näitä vastauksia käytetään mahdollisesti myös opinnäytetyössä.

Kysely on auki 19.2.2017 asti.

Lisätietoja elisa.halen@student.laurea.fi

Vastaajan taustatiedot

Vastaaja on lapsen äiti, isä, muu huoltaja

Vastaajan äidinkieli

Maakunta

Tarkenna halutessasi kunta

Päiväkodeissa olevien (/lähiaikoina olleiden) lasten lukumäärä

- 1
- 2
- 3
- 4+

Lapseni on/ovat hoidossa

- alle 3-vuotiaiden ryhmä
- yli 3-vuotiaiden ryhmä
- 1-5-vuotiaiden ryhmä
- jokin muu

Kuinka moneen eri päiväkotiin vastauksenne perustuvat? 1,2,3,4,5 tai yli

Taidekasvatus päiväkodissa

Kokemukseni päiväkodin taidekasvatuksesta

Monipuolinen taidekasvatus on tärkeää

Taidekasvatusta toteutetaan monipuolisesti

- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä
- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä
- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä

- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä
- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä

Haluaisin vaikuttaa enemmän päiväkodin taidekasvatukseen

- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte kertoa tarkemman mielipiteenne

Kulttuurikasvatus päiväkodissa

- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä
- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä
- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä
- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä

Lapsen oma kulttuuri huomioidaan päiväkodissa

Kulttuurikasvatusta on päiväkodissa riittävästi

Päiväkodissa opetetaan riittävästi yleistä tapakulttuuria

- täysin samaa mieltä
- täysin eri mieltä
- jokseenkin eri mieltä
- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä
- täysin eri mieltä

Kulttuurikasvatus on päiväkodissa monipuolista

- jokseenkin eri mieltä
- ei samaa eikä erimieltä
- jokseenkin samaa mieltä
- täysin samaa mieltä

Miten kulttuurikasvatus näkyy päiväkodin arjessa?

Taide- ja kulttuurikasvatus päiväkodissa

Jos voisitte kehittää varhaiskasvatuksen taide- ja kulttuurikasvatusta, miten haluaisitte sitä kehittää?

Tietojen lähetys
Kiitos kyselyyn vastaamisesta.